

Den oskrivna regeln om att vänta på sin tur

Berättelse

På apoteket, på banken och på vårdcentralen möter du ofta samma sak: en liten maskin som ger dig en nummerlapp. Lappen brukar också kallas kölapp, och på den står ett nummer, till exempel B45. När du har dragit din lapp sätter du dig ner och väntar tills numret visas på en skärm eller ropas upp av personalen. Först då är det din tur att gå fram till disken. Samma system finns på posten, i många butiker och vid informationsdiskar och receptioner.

Bakom det här finns en enkel tanke: den som kom först ska bli hjälpt först. Man brukar säga att man "tar sin tur". Det betyder att man inte ställer sig före någon som har väntat längre. Att tränga sig eller gå före i kön uppfattas av många som oartigt, och det kan göra andra irriterade. Just därför sitter folk hellre och väntar lugnt, även om kön är lång och numren går långsamt fram.

Kölappen gör väntandet mer rättvist på ett sätt som alla kan se. Med en lapp i handen behöver du inte stå tätt tryckt mot personen framför, och du behöver inte vakta din plats. Numret håller ordningen åt dig. Det spelar ingen roll vem du är eller hur du ser ut – det är numret som bestämmer, och nästa nummer är alltid det som står i tur.

På senare år har många ställen fått digitala kösystem. På vissa platser kan du ta ett könummer direkt i mobilen och sedan gå iväg och uträtta något annat. När det snart är din tur får du en påminnelse, ofta som ett sms, så att du hinner komma tillbaka i tid. Tekniken har också gjort kön mer tillgänglig: på en del apotek finns en talande kölapp som läser upp numret högt, vilket är en stor hjälp för den som har svårt att se skärmen. Organisationer som arbetar för personer med synnedsättning har länge påmint om att kösystem måste fungera för alla, inte bara för dem som kan läsa siffror på en skärm.

För den som är ny i Sverige kan kölappen verka som en liten sak, men den säger något om en vanlig social kod: att vänta på sin tur och lita på att ordningen är densamma för alla. Du behöver inte vara först eller störst. Du drar din lapp, läser ditt nummer och vet att din tur kommer.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
nummerlapp	en liten lapp med ett nummer som man drar i en kö; även "kölapp"
tur	tillfället då det är just du som ska få hjälp
disk	bordet där personalen tar emot och hjälper besökarna
ropa upp	säga ett nummer eller namn högt så att alla hör
tränga sig	gå före andra i kön utan att vänta på sin tur
oartig	inte hövlig; som visar dålig respekt för andra
rättvis	lika och just för alla; ingen gynnas framför någon annan

---

ORD	FÖRKLARING
digital	som fungerar med dator, skärm eller mobil
påminnelse	ett meddelande som hjälper dig att komma ihåg något
tillgänglig	möjlig att använda för alla, även för personer med funktionsnedsättning
synnedsättning	att se sämre än vanligt eller inte alls
social kod	en oskriven regel för hur man brukar göra mot varandra

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad är det första du gör på de ställen som texten beskriver?
  1. Du ställer dig längst fram vid disken och väntar där.
  2. Du tar en lapp med ett nummer ur en maskin och sätter dig ner.
  3. Du bokar en tid i förväg på telefon.
2. Vad betyder uttrycket att "ta sin tur"?
  1. Att man får gå före om man har bråttom.
  2. Att man respekterar turordningen och låter den som väntat längst komma fram före en själv.
  3. Att personalen väljer vem som ska hjälpas först.
3. Hur gör en talande kölapp kön mer tillgänglig?
  1. Den skickar lappen hem till dig med posten.
  2. Den säger numret högt, så att även den som inte ser skärmen kan följa med.
  3. Den ger rabatt till personer med synnedsättning.
4. Varför kan ett digitalt könummer i mobilen vara praktiskt?
  1. Då slipper man betala för att stå i kö.
  2. Då kan man göra något annat under tiden och ändå komma tillbaka när det är ens tur.
  3. Då blir man alltid hjälpt först av alla.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Nummerlappar förekommer även på posten och vid informationsdiskar.
  2. Den som tränger sig i kön får böta pengar.
  3. Numret bestämmer turordningen, inte vem personen är.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Alla apotek i Sverige har en talande kölapp.
  2. Ett digitalt kösystem kan skicka en påminnelse när det snart är din tur.
  3. Man tar sin tur för att slippa stå tätt tryckt mot personen framför.
7. Texten säger att "det är numret som bestämmer". Förklara med egna ord varför det kan kännas rättvist.
8. Varför kan man säga att kölappen handlar om mer än bara ett nummer? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Du tar en lapp med ett nummer ur en maskin och sätter dig ner.
1. Att man respekterar turordningen och låter den som väntat längst komma fram före en själv.
1. Den säger numret högt, så att även den som inte ser skärmen kan följa med.
1. Då kan man göra något annat under tiden och ändå komma tillbaka när det är ens tur.
1. ja b) det står inte i texten (texten säger att det uppfattas som oartigt, inget om böter) c) ja
1. nej (texten säger "en del apotek", inte alla) b) ja c) ja
- Exempel på svar: Eftersom numret är samma sorts regel för alla spelar det ingen roll vem man är eller hur man ser ut. Den som kom först får ett tidigare nummer, och därför behandlas alla lika.
- Exempel på svar: Kölappen visar en social kod i Sverige: att vänta på sin tur och lita på att ordningen gäller alla lika. Den handlar alltså om hur man betar sig mot varandra, inte bara om en siffra på en lapp.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att tala om oskrivna sociala koder och om turordning, samt för att öva uttryck som "ta sin tur", "tränga sig" och "det är min tur". Fråga 7–8 kräver att eleven drar slutsatser och kopplar ihop olika delar av texten. Tema: rättvisa, ordning och tillgänglighet i vardagen. Lyft gärna att texten skriver "många" och "ofta", inte tvärsäkra påståenden om alla svenskar, och att vanan varierar mellan platser.

Diskussionsfrågor

- Texten beskriver kölappen som en oskriven regel. Vilka andra oskrivna regler har du märkt i Sverige?
- Är ett nummersystem alltid det mest rättvisa sättet att köa? Finns det situationer då någon borde få gå före?
- Hur kan man göra en kö tillgänglig även för personer som inte ser skärmen eller inte förstår språket så bra?
- **Skriv (4 meningar):** Jämför hur man väntar på sin tur i Sverige med hur det fungerar där du växte upp. Vad är likt och vad är olika?

Källor och faktagranskning

- Qmatic – Kölappar och kösystem: <https://www.qmatic.com/sv-se/produkter/kolappar/>
- Qmatic – Digitalt/virtuellt kösystem (könummer och påminnelse via mobilen): <https://www.qmatic.com/sv-se/losningar/virtuellt-kosystem>

- Synskadades Riksförbund – Kösystem (talande kölapp och tillgänglighet): <https://www.srf.nu/paverkansarbete/fragor-vi-driver/digital-inkludering/kosystem/>
- Qmatic – Apoteket som satsar på talande kölapp: <https://www.qmatic.com/sv-se/mot-qmatic/nyheter/apoteket-som-satsar-pa-talande-kolapp/>

Faktagranskad mot Qmatic och Synskadades Riksförbund i juni 2026. Nyckelfakta: På många apotek, banker, vårdcentraler, posten, i butiker och vid informationsdiskar/receptioner tar man en nummerlapp (kölapp) och väntar tills numret visas på en skärm eller ropas upp. Systemet bygger på principen att den som kom först blir betjänad först – man "tar sin tur". Att tränga sig eller gå före uppfattas ofta som oartigt. Många ställen har digitala kösystem; vissa låter en ta könummer via mobilen och skickar en sms-påminnelse när det snart är ens tur. Talande kölappar (som läser upp numret) finns på en del apotek och förbättrar tillgängligheten för personer med synnedsättning; Synskadades Riksförbund driver frågan om att kösystem måste vara tillgängliga. OSÄKERHET: texten framställer kölappen som en praktisk social kod på MÅNGA ställen, inte som något "alla svenskar alltid gör"; vana och regler varierar mellan platser.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.